DE ORIGINE GENTIS PRINCIPVMQVE BAVARORVM COMMENTARIVS PER QVAM ELEgans, *Ioannis Tritemij Abbatis Spanheymenſis, Nunc primum* in lucem æditus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Non eſt Poteſtas niſi à Deo. Rom. 13.

FRANCOFVRTI.

Cum Gratia & Priuilegio.

1549.

ILLVSTRISSI MO PRINCIPI AC DOMINO D. IOHANNI COMITI PALATINO RHENI, DV- ci Bauariæ, & Comiti in Spanheym, Principi ſuo clementiſſi- mo S. D.

OPTIME inſtitutum eſt antiquitus Princeps Illuſtriſſime, ut, quarum rerum perpetuam memoriam uelimus conſtare, eæ quàm fideliſſimè Literis mandarentur, & ad poſteritatem transmitterentur: Siquidem multorum Virorum Heroicorum atq; illuſtrium res eximias magnaq́; cum gloria geſtas, uidemus hominum memoriam præterfugere: Non tam quidem eorum, qui multis ab hinc annis uitam morte commutauerunt, quàm eorum etiam qui noſtro ſæculo plurimis rebus præclarè & dignis laude geſtis, uita defuncti ſunt. Huius ego (me herclè) nullam aliam cauſam rationemq́; inuenire poſſum, niſi, quòd aut ipſi quibus hoc euênit, à literis alientores fuerunt, aut certe nemo eruditus tum temporis inuentus eſt, qui ipſorum uel Genealogiam uel peractæ uitæ ſeriem bona cum fide poſteris reliquiſſet. Quocirca, etſi nulli

non notum eſt Dux Illuſtriſſime, tuam Proſapiam non ſolum uetuſtiſſimam eſſe, quam nimirum inde à temporibus belli Troiani originem traxiſſe ſcriptores perhibent, uerumetiam tot Illuſtrium Principum, & uirtute & Fortitudine præſtantium uirorum in ueſtra familia, ſucceſſu gloriari & ſuperbire: Tamen multum debetur huic Authori, qui ſua induſtria conatus eſt hanc tam celebrem Genealogiam Laudatiſſimorum Ducum Bauariæ, tuorum parentum, in quendam Catalogum congerere, atq; ne intercideret à uetuſtate uendicare. Mihi uero & Honeſtas ſuadet, & innumera tua beneficia cogunt, ut quicquid hoc eſt officij, quod tibi in hoc Authore Typis excudendo præſtare poſſum, ſumma fide promptoq; animo efficiam. Neq; uero hîc longiora præconia tuarum laudum, ſiue de generis tui amplitudine præmittere libet, quod ij proſequi conſueuerunt qui Principibus opus aliquod dedicant, cum nemo non norit, maximam in te tuarum uirtutum amplitudinem ſplendori domeſtico coniunctam elucere, ut non modò Generis claritatem à Deo Max: uidearis cum gloria eſſe conſecutus, ſed etiam cum generis nobilitate, Iuſticiam, Prudentiam, & Fortitudinem: Quodq; ex omnibus maximè admiror, præcipuum ergà literatos amorem & beneuolentiam.

Quo-

Quocirca ne longior ſim, hanc meam operam qualis cunq; tandem eſt, ob immenſum tuorum beneficiorum cumulum Dux Illuſtriſsime, meæ quaſi gratitudinis Arrabonem boni conſulas, & ſereno uultu ut ſoles, ſuſcipias quæſo. Bene Vale Princeps Illuſtriſsime.

Francofurti ex Officina noſtra,

19. Calend. Iulij.

ANNO.

1549.

DE ORIGINE GENTIS ET PRINCIPVM SIVE REGVM BAVARORVM, COMMENTARIVS IOannis Tritemij Abbatis Spanheymenſis.

BAVARIA, ut quidam dicunt ſcriptores, nomen & originem a quodam Duce Boioaro quem ante bellum Troianum cũ ingenti populo ex Armenia in hanc regionem ferunt aduenisſe, expulſis habitatoribus admodũ rudibus, & qui beſtiarum more glandibus veſcerentur, terram commiſit optimam bobus excolendam.

BOIO Arus Dux Bauariæ primus, a quo gens & regio nomen obtinuit, multis in Bauaria annis regnauit, & poſt eum filij eius uſq; ad excidium Troianum, quorum nomina & res geſtas propter nimiam antiquitatem ignoramus.

NORIX, Rex Bauariæ, fortiſsimi Herculis filius, à quo Bauaria deinceps Norica dicta eſt, inſignem ciuitatem ſuper Danubium conſtruxit, quæ hodie Ratiſpona nuncupatur, quã Tyberius Cæſar longo poſt tempore Tyberinã appellauit. Huic Duci Norico, multi per temporum interualla Duces in Bauaria ſucceſſerũt vſq; ad Tyberium Cæſarem, quorũ nomina & res geſtas in obliuionem duxit vetuſtas.

BOAMVNdus dux Bauariæ, Princeps nobilis, à Tyberio Cæſare pulſus de Armenia, venit in Bauariam cum Ingrano viro æque nobili, ibiq; multis annis in Bauaros regnauit.

ADELgerus Dux Bauariæ, vir fortis & ſtrenuus, poſt Boamundum et Ingranum, Bauaris imperat annis multis.

THEOdoro Rex Bauariæ, poſt Adelgerum ſupra dictum ducem ſuper Bauaros regnauit, cuius geſta partim habentur diſperſa.

GERObaldus Rex Bauariæ, tempore Mauricij Imperatoris, fuit vir Chriſtianiſsimus, qui inter alios liberos habuit filiam deuotiſsimã nomine Theodelindam, quam dedit vxorem Othario Regi Longobardorũ, per quam multa bona in Dei Eccleſia facta ſunt. Ad hanc ſanctam reginam beatus Papa Gregorius quatuor libros Dialogorum & multas Epiſtolas perſcripſit.

GONDOaldus Rex Bauariæ, filius ſupradicti Gerobaldi, & frater Theodolindis Reginæ, poſt patrem in Bauaria regnat, tempore Chioleberti Regis Francorum, habens ſub ſe Bauariam & Auſtriã atq; prouinciam Noricam.

Mortuo Rege Longobardorum Othario, Agilulphus in regem poſt eum fuit electus, qui relictam eius Theodolindẽ duxit in uxorem, quã beatus Gregorius rogauit per epiſtolam, ut uirum ſuũ induceret

ad pacẽ

ad pacem Romanorum ſuſcipiendam, quod et fecit.

Rex Francorum Childebertus, bellum habens cũ Longobardis, Gondoaldũ fratrem Reginæ de Bauaria expulit, propterea quod auxilia ferret Longobardis, eiusq; ducatum Taſſiloni filio Othilonis regis Bauariæ dedit. Lata enim exiſtens Bauaria, aliquando pluribus erat ſubiecta principibus.

OTHILO Rex Bauariæ, & poſtea dux, pater Taſsilonis fuit, habuit vxorem Hiltrudẽ ſororem Pipini regis, patris videlicet Caroli magni, ex qua genuit ipſum Taſsilonem.

TASSILO dux Bauariæ, filius Othilõis regis, expulſo Gondoaldo conſanguineo ſuo per Childebertũ, ducatum eius ab ipſo Childeberto rege Francorum ſuſcepit: Vxorem habuit Lintburgem Filiam Deſiderij vltimi regis Longobardorum, quæ peperit ei Theodonem filium, quem ſanctus Rupertus Epiſcopus Vvormacienſis Ratiſponæ baptyzauit, Anno domini. DCXII. Hic genuit Theobertum filiũ.

Taſsilo dux Sclauos deuicit, cõſtruxit monaſteriũ Lauriſsam & alia multa. Othilo vero pater eius, inter alia etiam fundauit monaſterium Inferius Altha, ordinis ſancti Benedicti in Bauaria, quod adhuc hodie extat.

Deſiderio rege Lõgobardorũ per Carolũ magnũ deuicto, & in captiuitatem acto, filia eius Lintburgis vxor Taſsilõis, virũ ſuũ indefeſsis precibus & lachry-

patiebatur, vnde moti Chriſtianiſſimi duces zelo fi-
dei vna cum Romanis ſe armis præcingũt, hoſtes for-
titer inuadunt, ſpolia diripiunt, & eos exire finibus ec-
cleſiæ compellũt, Spolia uero Romanis dimittũt, quo-
niam non pro bonis corporalibus, ſed pro dei honore
ſe ueniſſe & pugnaſſe teſtabantur, quibus Papa inter
multas reliquias, quas dedit, etiã corpus ſancti Quiri-
ni conceſſit. Hij duo ſanctiſſimi duces in Norica Pro-
uincia multa fundarunt templa.

Mainus dux Bauariæ, tempore Caroli imperatoris
magni multa contra infideles fortiter geſſit, à quibus
tandem interfectus eſt, vir omnino zelo chriſtianæ fi-
dei excellentiſſimus, vide cætera quæ geſsit in x x v. li-
bro Vincentij capitulo x xi Speculi.

Eodem ferme tempore Lanfridus Vvalramus &
Hellandus principes Bauariæ Chriſtianiſsimi, multa
bona eccleſiæ Dei exhibuerunt, pugnantes bella Do-
mini cum magno feruore pietatis: Conſtruxerunt in-
ter alia quatuor monaſteria, videlicet Burtochlarum,
Schlechdorff, Scheplarum.

Sciendum eſt, quod pater ſupra dictorum duorum
fratrum, ducum Noricorum Alberti & Occarij fuit
Burgundus, cuius vxor, mater eorundem fuit Baua-
ra, e quibus Occarius morabatur in Burgundia in pri
cipatu paterno, Albertus vero iunior annis xij. comi-
tatus habebat in Bauaria. Hi duo apud Pipinium re-
gem patrem Caroli magni, duo & prudẽtiſsimi & ſã-
ctiſsimi principes, in magno habebantur honore.

Ducum

Ducum Bauariæ originē cupientes deſcribere, cer-
to comperimus, eos duces qui hodie Bauariam regūt
ex ſtirpe Caroli magni deſcendiſse, quod ita declaran-
do exordimur. Sāctus Arnulphus maior, dominus
Francorum, poſtea Metenſis Epiſcopus, genuit An-
chiſem, Anchiſes genuit Pipiniū cognomēto Craſsū,
Pipinius genuit Carolum Marcellum, Geruoldū &
Diogenem. Porro Carolus Marcellus genuit Pipini
um regem, patrem Caroli magni, Carolomannum &
Grifonem ducē Bauariæ ex Schnanahilde vxore, quæ
fuit filia ducis Bauariæ.

Griffo iſte Bauariam ingreſſus, ducatum ſibi iure
Hereditario vendicare cupiens, Taſſilonem ducē eie-
cit: Sed Pippinius rex, frater, ducatum Taſsiloni reſti
tuit, & Grifonē in Franciam duxit, dans ei duodecim
ciuitates more Comitum, qui minime contentus, mul-
ta in fratres bella commouit, vnde parum fortunatus
quinto poſt anno interficitur.

Expulſo itaq; Griffone de Bauaria per Pipiniū fra-
trem, Taſſilo ducatum obtinuit, quem tandem Caro-
lus magnus filius Pipini (vt dictum eſt) depoſuit, &
prouinciam comitatibus ſiue præfectis commiſit.

Pipinius itaq; frater Griffonis genuit Carolum ma-
gnum, qui poſt deditionem Taſſilonis ducis, Bauari-
am aliquanto tempore nō per duces, ſed per Comites
fecit gubernari. Carolus autē genuit Ludouicum co-
gnomento Pium, qui ei ſucceſſit in Imperio, cuius ſecū
da vxor fuit Iudith filia Vuelff comitis Bauariæ, vnde

et ducē eum ſeu regem Bauariæ, exactis comitibus cō-ſtituit. Genuit & Carolum, quem regem Alemaniæ conſtituit, et Pippinum, quem fecit regem Aquitaniæ & Hiſpaniæ. Carolo magno Imperatore mortuo, Et Aquiſgrani ſepulto, Ludouicus dux Bauariæ filius e-ius ſucceſsit.

Ludouicus cognomento pius, filius Caroli magni, & poſt eum Romanus Imperator, habuit vxorem nomine Margaretham, ex qua tres filios ſuſcepit: Lotharium, Pippinum, & Lodouicum, quorum primū Lotharium Bauariæ præfecit, qui etiam poſt eum imperator fuit. Mortua vxore Margaretha, aliam duxit nomine Iudith, filiam Vuelff Comitis Bauariæ, quæ habuit filium Carolum caluum poſtea Imperatorem, cui dedit Alemaniam, Rheciam, & partem Burgundiæ, Anno 833. habuit filiam nomine Petronellam.

Ludouicus pius Imperator, poſt multa egregie facta obijt, Metis ſepultus, Cui Lotharius filius eius rex Bauariæ ſucceſſit, contra quem fratres eius grauiſſimum apud Altiſodorum bellum mouerunt, In quo multa milia hominum cecidiſſe antiquitas teſtatur.

Lotharius iſte Imperator, vxorem habuit Egillam filiam regis Angliæ, quæ peperit ei duos filios, Lotharium, & Ludouicum, qui ei in Imperio ſucceſsit. Ab hoc Lothario Lotharingiam appellatam eſſe ferunt.

Ludouicus, filius Ludouici pij Imperatoris, ſublimato in Imperium Lothario fratre ſuo, ipſe regnū Bauariæ & Alemaniæ obtinuit, qui habuit tres filios:

Caro-

Carolum poſtea huius nominis tercium Imperatorē, Ludouicum regem Francorum, Carolomānum vltimum regem Bauariæ.

Carolomanno rege Bauariæ mortuo,& in Etingē ſepulto,frater eius Ludouicus rex Francorum Orientalium,ſibi Bauariam ſubiugat, Arnolpho fratris filio dedit ducatum Carinthię & Moſsburgum, Et ſic ceſſauerunt reges in Bauaria.

Ludouicus frater Carolomanni , rex Francorum Orientalium,habito bello cum Noromānis Francfordiæ ad Mœnū moritur,& in Monaſterio Lauriſſa ſepelitur,& Arnulphus ad ducatum Bauariæ redijt.

Anno Domini Dccclvi. Lotharius imperator Imperium deſeruit, cum iam imperaſſet annis xv. & aſſumpto peregrino habitu Monachus factus eſt in Monaſterio Prumiēſi, ordinis ſancti Bñedicti,cui Ludouicus filius in Imperio ſucceſsit annis xxi.

Ludouicus huius nominis ſecundus,filius Lotharij Imperatoris, patri in Imperio ſuccedens imperauit annis xxi. Cuius pater Lotharius ante Imperium rex Bauariæ fuit,quemadmodum paulo ante docuimus. Vxor huius Ludouici imperatoris fuit Theodeberga filia Caroli calui patrui ſui, quę peperit ei unū filiū Carolū nomine, & filiam vnam nomine Gillam, quā dedit Boſoni cuidam nobili, & fecit eum ducem Burgundię. Poſtea dimiſit Imperiū filio ſuo Carolo caluo, & Monaſterium ingreſſus obijt.

Carolus caluus filius Lodouici pij imperatoris, &

Iudith filia Vulpi comitis Bauariæ poſt Ludouicũ nepotem ſuũ imperauit annis ferme quatuor, vxorẽ habuit Adeldrudẽ ſororẽ Boſonis ducis Burgũdię quę peperit ei filium vnum Ludouicum nomine, & duas filias Theobergam quam dedit Ludouico regi nepoti ſuo vxorem, & Iudith uxorem Baldeuini comitis Flandriæ. Iſte Carolus multa Monaſteria conſtruxit.

Carolo caluo Imperatore mortuo, Carolus huius nominis tertius, frater Carolomanni regis Bauariæ & patruus Arnolphi, poſt imperatorem in Imperio ſucceſsit annis duodecim, vxorem habuit Adelburgam filiam regis Granatæ. Hic tandem horribili viſione inferni territus, multos cognatorũ ſuorũ ob malã ad miniſtrationem populi regniq́ꝫ, pęnis grauiſsimis torqueri iuſsit, imperioq́ꝫ dimiſſo, peregre profectus eſſe dicitur. Hic non reliquit hęredem, & cognomen eius erat Carolus groſſus.

ARNVLphus Bauarus imperator, Carolo tertio ab Imperio depoſito, Alnulphus dux Bauariæ filius Carolomanni vltimi regis Bauariæ omnium conſenſu imperator factus, Imperauit annis xij, vir potẽs, diues & fortunatus, qui multa in republica egregie patrauit. Vxorem habuit Agnetam filiam imperatoris gręcorum, de qua ſuſcepit duos filios, Arnoldum, & Bernherum. Arnoldus duxit vxorem Agnetam filiam regis Vngariæ, Et frater eius Bernherus ſororem ipſius Agnetis ęque filiam regis Vngariæ, nomine Beatricem in vxorem duxit, hæ duæ ſorores filiæ

regis

regis Vngariæ Baptizatę fuerũt in Caſtro, quod Arnolphus imperator conſtruxit in Bauaria fortiſsimũ, nomine Scheyern. Arnoldus ducatum Noricorũ obtinuit, et frater eius Bernherus ſortitus eſt comitatũ Scheyern, et comitatum Palatini rheni. Ipſe Arnoldus filiam ſuam nomine Adelheidam vxorẽ dedit Otthoni duci Saxonię, quę peperit filium nomine Henricũ, quem Arnoldus ducem Bauariæ fecit, contra volũtatem Bernheri fratris ſui comitis Scheyern, Et ſic ducatus Bauariæ venit aliquando tempore ad Saxones, Sed poſtea iterum reſtitutus eſt Bauaris.

Agneta imperatrice, matre prędictorum Arnoldi & Bernheri mortua, Arnolphus aliam duxit vxorem Lucardem filiam Vulpi ducis Bauariæ, ex qua ſuſcepit duos filios: Ludouicum qui ei ſucceſsit in Imperio, & Conradum patrem Cõradi Imperatoris primi, qui factus eſt dux Lottharingiæ, et filiã vnam nomine Lucardam, quam dux Saxonum duxit in vxorem. Habuit etiam filium ex Cõcubina, nomine Rindebaldũ, quem pater poſtea fecit regem Lotharingiæ, Anno Domini Dcccxcvi.

Arnoldus itaque filius Arnolphi Imperatoris dux Noricorũ, filiam ſuam Adelheidem vxorẽ dedit Otthoni duci Saxonum, quæ peperit Henricum Ducẽ ſupradictum, Adelheidam filiam, quæ poſtea facta eſt Abbatiſſa in Quindlingburg virgo ſanctæ conuerſationis.

Bernhardus frater eius, Comes in Scheyern, genuit

ratoris huius, et filius Arnolphi, genere Bauarus, dolo Adelberti marchionis Bambergenſis interfectus eſt.

Ludouicus tertius, imperator Romanorum, ex patre Bauaro imperatore Arnolpho, ſine liberis moritur, Anno Domini, Dcccc. xiij. poſt quem Conradus filius fratris ſui eligitur.

CONRAdus imperator, natus ex patre Bauaro duce Ludouico imperatore. Filio Arnolphi mortuo, Conradus filius fratris ſui Cōradi ducis Lotharingię, quem Adelbertus Marchio Babenbergenſis interfecerat, ex linea Caroli magni, vltimus in imperio factus eſt imperator. Nō habuit vxorē Eberhardus, de quo poſtea dicemus.

Arnoldus dux Bauariæ, frater Conradi, pater huius Cōradi regis Romanorum, filius videlicet Arnolphi Imperatoris, oppoſuit ſe huic imperatori Conrado, à quo tandem victus, cum vxore & liberis fugit in Vngariam, vſq; ad mortem ipſius Conradi.

Conradus rex, expulſo de Bauaria duce Arnoldo, Henricum ducem Saxonum pari modo expugnare cogitauit, obſedit itaq; Merſsburg, ibi ex parte regis ceciderunt: Euerhardus frater eius, & Hatto Archiepiſcopus Moguntinus, & ipſe vix euaſit. Inde Henricus dux Saxonum omnem terram regis deuaſtauit.

Conradus rex moriturus, coronā regni miſit Henrico ſupradicto duci Saxonum, qui poſt eum regnauit, & obijt in Francia Orientali, apud Herbipolim ſepultus.

ARNOLdus dux Bauariæ, audita morte Conradi regis, ex Vngaria in Bauariam reuertitur, et ab omnibus honore magno ſuſceptus eſt, rogantibus cũctis ut regnum Romanorum dignaretur ſuſcipere. Poſt mortem Conradi, cum Henricus dux Saxonum in regno ſuccederet, eiq; omnes principes pręter Arnoldũ pręfatum Bauarię ducem obedirent, congregato exercitu ſuo Henricus contra eum proceſsit in bellum, & obſedit Ratiſponam. Et dux Arnoldus vidẽs ſe tantę multitudini non poſſe reſiſtere, portas aperuit, graciam pecijt, & impetrauit. Pax itaq; inter eos firmiſsima ſub his condicionibus componitur: vt rex duci Arnoldo, plenum feudũ ſiue dominium in omnes Epiſcopatus in Bauaria conferat, ducatum ſuũ pacifice poſsidẽdum ſibi dimittat, eumq; inter amicos præcipuum habeat, & ita factum. Itaq; Henricus in regno permanſit, quo mortuo, Ottho primus filius eius ſucceſsit, poſt quem Ottho ſecundus primi, deinde Ottho tertius filius ſecundi, qui mortuus eſt ſine liberis, Et Henricus dux Bauariæ per electionem principum in Imperio ſucceſsit, ſicuti ſuo loco poſtea dicemus.

Sub Otthone imperatore primo, bellum grauiſsimum fuit in Chriſtianos et Vngaros, eo tempore adhuc infideles apud Auguſtã erant, vbi ipſe imperator cum Chriſtianis triumphauit, ibi ceciderunt Conradus dux Bauariæ, Theobaldus Comes frater ſancti Vlrici Epiſcopi Auguſtenſis.

Bernherus Comes de Scheyrn filius Arnolphi imperatoris, & frater Arnoldi ducis Bauariȩ de quo ſupra dictum eſt, qui fuit pater Ecchardi & alterius Bernheri comitum, Vngaros contra imperatorem eduxit, à quibus magna clade accepta, tanq̃ totius mali occaſio interfectus eſt.

Cauſa belli fuit iſta: Comes Bernherus ducatũ Bauariæ vt legittimus hæres poſtulabat, cui fratris filij quorũ vnus imperator, contradicebant, vnde commotus, Vngaros pro ferendo auxilio inuocauit.

Bernhero Comite de Scheyrn ab Vngaris occiſo, Ecchardus & Bernherus filij eius ĩ locum patris ſuccedentes, ducatum Bauariæ poſtulabãt, quẽ Ecchardus tandem obtinuit.

Arnoldus dux Noricorum moritur, relinquens inter alios liberos Rudolphum ducem poſt eum, & filiã nomine Lucardam, quam Henricus dux Saxoniæ poſtea etiam Bauariæ, filius Henrici Imperatoris primi, & frater Otthonis primi, duxit in vxorem, vt poſtea dicemus.

RVDVLphus dux Bauariæ, filius Arnoldi ducis Noricorum, mortuo patre, ducatum eius obtinuit, vxorem habuit Rixam filiam Henrici imperatoris primi, ſororem Otthonis primi, quæ peperit ei tres filios, Conradũ qui fuit ſine liberis interfectus, Vdonem qui & ipſe ſine liberis obijt, & Vulpi ſiue Vvelff Comitem de Scheyrn.

Rudulphus dux Bauariæ poſt mortem Henrici re-

gis primi, Otthoni filio eius imperatori rebellat, vnde ex duce Bauariæ factus eſt Comes in Scheyrn.

HENRIcus Saxo dux Bauariæ, filius Henrici imperatoris primi, & frater Otthonis primi, redacto in Comitem Rudolpho duce Bauariæ, Ipſe ducatum Bauariæ ſuſcepit, Et ſic ducatus Bauariæ manſit apud Saxones vſque ad Henricum imperatorem tertium, ſub quo deficiente ſtirpe huius Henrici, ducatus ad nepotes Rudolphi ſupradicti comitis reuerſus eſt, vt ſuo loco dicemus. Vxorem habuit Henricus iſte dux, Lucardem filiam Arnoldi ducis Bauariæ, ſororem ſupradicti Comitis Rodulphi, quæ peperit ei duos filios, Brunonem Marchionem Saxoniæ, & Henricū poſt eum ducem Bauariæ, ac filiam vnam nomine Gerburgem Abbatiſſam in Gandersheym. Et ꝙ duces omnes Bauariæ modernos à ſtirpe Caroli Magni diximus deſcendiſſe, oportet nos ſeriem generatiōis à Rudolpho Comite & duce continuare, quique duces Saxonum ſint per aliquot annos interpoſiti, quouſqꝫ ad nepotes ipſius Rudolphi ducatus Bauariæ reuertatur, vt dictorum veritas omnibus clarius luceſcat. Rudolphus ex duce Comes Bauariæ, vna cum fratribus ſuis ducem Henricum ſororis ſuæ maritum tanquam paternæ hæreditatis inuaſorem perſequitur, Ratiſponam obſedit & cepit, vxorem Henrici cum filijs eiecit. Nota quod Arnoldo Bauariæ duce mortuo, Ottho Imperator primus Bertholpho fratri eius commiſerat, quo etiā mortuo, Henricū fratrem ſuum ducē conſtituit, vt dictū eſt.

Vulpi Comes Bauariæ, filius Rudolphi Comitis ſupradicti, vxorē habuit Adelheidam filiam comitis Inferioris Baden, quæ peperit ei filium nomine Conradum, cuius filius Vulpi, ducatum Bauariæ iterū obtinuit, ſicut poſtea dicemus.

HENRIcus dux Bauariæ, filius ſupradicti ducis Henrici Saxonis, fratris primi Otthonis patris, in ducatu Bauariæ ſuccedens, habuit vxorem Bertham filiam ducis Lotharingię, quę peperit ei tres filios, et duas filias, Henricus duos, quorum ſenior poſtea imperator fuit, Brunonem Epiſcopum Auguſtenſem, Giſelam vxorem ſancti Stephani regis Vngariæ, quę ad Chriſti fidem conuerſa eſt, Et Hetvuigem quam Lotharius Burggrauius Medeburgenſis duxit vxorem.

CONRAdus Comes Bauariæ, filius ſupradicti Comitis Vulpi, habuit vxorem nomine Atzam filiā Marchionis de mōte Calym, quę peperit ei tres filios, Vulpi, qui ducatum Bauariæ ab Imperatore iterum obtinuit, Burchardum Epiſcopum Haluerſtatēſem, & Simonem Archiepiſcopum Bremenſem.

HENRIcus imperator dux Bauariæ, filius Henrici ſupradicti ducis Bauariæ, mortuo ſine liberis Otthone tertio, electione principum factus eſt Imperator Romanorum, vir ſtrenuus, deuotus atq; ſanctiſsimus, qui multa bona in republica fecit. Habuit vxorē Cunegundam filiam Sigifridi Comitis Palatini Rheni moribus & vita ſanctiſsimam, & ambo vſq; ad mortem in ſanctitate per Chriſti amorem permanſerunt,

ambo

ambo etiam cathalogo Sanctorum inſerti ſunt.

Nota, Comitatus Bauariæ fuerunt iſto tẽpore plures, videlicet Trubẽſis, Valaienſis, Dochanienſis, Andex, Vuitelsbach, Vochburgenſis, Pogenſis Caſtalenſis, Amertalenſis, & Scheyrenſis. Multi per ſucceſsũ fuerunt in his locis Comites, quos omnes per nomina recenſere nimis foret prolixum & difficile.

Comitibus de Trube & Voley tãdẽ omnib. mortuis, comitatus eorum ad Comites Dochanienſes peruenerunt, quorum x viij. ſibi inuicẽ ſucceſserunt in Comitatu, quilibet vno ſolo poſt ſe relicto filio, qui omnes Conradi vocabantur. Vltimo autem Comite Dochaniæ mortuo, tres illi comitatus ad Comites de Scheyren ſunt deuoluti. Comites Palatini de Vuitelsbach pauci erant, quibus tandem etiam deficientibus, comitatus in Vuitelsbach etiam ad Scheyrẽ eſt deuolutus.

Henricus imperator ex duce Bauarię, inter multa quæ fecit bona, Epiſcopatum Bambergẽſem inſtituit, monaſterium montis monachorũ ordinis Sancti Benedicti extra ciuitatem conſtruxit, Sancta Cunegunde vxore caſtiſsima, ſibi de ſuo patrimonio opẽ in omnibus hilariter ferente.

Henricus Imperator Dagonem Cancellarium ſuũ virum doctum & ſanctum, Archiepiſcopum Magdeburgenſem conſtituit. Anno dñi milleſimo quarto.

Anno domini M v. Hẽricus Imperator Bauarus intrauit Italiam, qui in obſidione cuiuſdam caſtelli captus fuit, Sed adiuuante domino liberatus, per murum

ſe dimittens euaſit, & cum exercitu ad patrē remeat. Cum regio Bauariç ſit latiſſima, diuerſis ducibus atq; Comitibus diuerſis temporibus, aliquādo uni, aliquādo duobus, interdū etiam pluribus fuit per interualla temporum ſubiecta.

ERNEſtus dux Bauariæ, à Paludibus Mœotidis veniens in Bauariam, temporibus Othonis primi Imperatoris, Ducatum Noricorum partitum obtinuit. Idem Imperator Otho dedit ei partem nemoris in prouincia Noricorum, in eo videlicet loco, ubi nunc eſt Monaſterium Caſtellenſe ordinis Sancti Benedicti, qui eradicatis ſyluis, habilem aratris terram fecit. Ab hoc Duce Erneſto multi Bauariæ domini nobiles deſcenderūt in Norica prouincia, maxime Comites de Caſtello & Sultzbach.

Erneſtus iſte Dux Noricorū vxorē habuit Adelheydam, filiam Ducis Burgundiæ, quæ peperit ei filiū nomine Erneſtum, de quo mirabilia narrantur. Mortuo Duce Erneſto ſeniore, Otho Imperator primus vxorem eius Adelheydam, matrem iunioris Erneſti, ſibi matrimonio copulauit, quæ peperit ei Othonem ſecundum Imperatorem, & Mechtildem filiam, quæ Abbatiſſa in Quendlinburg fuit.

ERNEſtus Iunior Dux Noricorum, filius ſupradicti Ducis Erneſti mortuo patre, miniſterio ſe dedit magiſtrorum, vt ſermonem latinum, græcum, & Italicum diſceret, qui poſtea miranda fecit.

Henricus Comes Palatinus Rheni, amicus Othonis

nis Imperatoris, hunc Ducem Erneſtum odio habēs, apud Imperatorem vitricum grauiter ſolebat (licet iniuſte) accuſare, quaſi vitæ & Imperij ipſius inſidiatorem, quod Erneſtum minime latebat: vnde cum Imperator quadam die in Ciuitate Spirenſi conſilio Comitis Henrici, clauſis ianuis ſecreto vteretur, Erneſtus comitante ſe Vuetzelino Comite patruo, irrumpens ianuas confregit, Henricum Palatinum in latere Imperatoris ſedentem interfecit, aſſumptaq; deinde cruce, cum Vuetzelino patruo & multis alijs, ad terrā Sanctam perrexit. Sed mota in mari tempeſtate, omnes præter ipſum et Comitem Vuetzelinum, cum aliis paucis, ſubmerſi perierunt. Iſte Dux Erneſtus prælia & multa egregia facta, terra mariq; in multis regionibus longinquis patrauit, quæ habentur in ſcriptis. Reuerſus deinde cum Vuetzelino Comite in patriā, plures attulit homines diuerſarum nationū & formarum. Imperator autem comperta eius innocentia, ad graciam ſuam & filium recepit, conſtituēs eum dominatorem & principem totius curiæ Imperialis. Anno dñi, M viij. Sāctus Henricus Imperator Dux Bauariæ, Comitem Flandrię Baldevuinū ſibi rebellē vicit, ſibiq; ſubdidit, & Gandauum cepit, Bolislaumq; Ducem Poloniæ Saxones crebro deprædantem, facta cōgreſſione ſuperauit, & ad fidem Chriſti cum gente ſua conuertit, habens in exercitu Sanctum Stephanum regem Vngariæ ſororis ſuæ virum. Henricus ſanctus Imperator obijt anno domini M xxv. Bambergæ in

maiori Eccleſia quam ipſe conſtruxerat ſepultus, cu-
ius geſta in ſcriptis habentur. Conradus Dux Franco
niæ in Imperium ſucceſsit, poſt quem Henricus terti-
us, & poſt illum quartus imperator.

HENRIcus dux Bauariæ, frater Conradi ducis
Sueuiæ, poſt ſanctũ Henricum ex duce Imperatorẽ,
Ducatum Bauariæ obtinuit. Hic conſtruxit monaſte
rium in Oſterhoſen in Patauienſi diocœſi: Regnum
Bernhardus & Ecchardus tandem, vt ſupra diximus
obtinuerunt.

CVNO, dux Noricorum, filius Ecchardi ducis
ſupradicti, Ducatum Bauariæ quem pater obtinuit,
poſt mortem eius aſſumpſit. Hic fœdus iniјt cum Vn
garis, quos in auxilium contra Henricum Imperatorẽ
tertium inuocauit. anno dñi, M liiij.

Cuno Dux Noricorum, tandem ab Henrico impe
ratore de Bauaria pulſus, fugit ad Vngaros: Anno do
mini, M lv. ibiq; quam diu vixit in exilio permanſit.
Imperator fratri ſuo Conrado Ducatũ eius donauit,
qui paulo poſt obiјt.

CONRAdus Dux Bauariæ, frater imperatoris
Henrici quarti, expulſo Cunone, ducatum eius ab im-
peratore ſuſcepit, qui non longe poſtea mortuus eſt,
Anno videlicet domini, M lvi.

AGNes Imperatrix, mater Henrici quarti, poſt
mortem Conradi ſupradicti, Ducatum Bauariæ à fili
o ſuſcepit, quem poſt aliquot annos Otthoni cuidam
nobili de gente Saxonum donauit, de quo poſtea di
cemus.

cemus. Anno domini, M lxi. Agnes Imperatrix, mater Henrici imperatoris quarti, Ducatũ Bauariæ Otthoni Comiti de Northeym contulit, & ipſa in Italiã perrexit.

OTTHO dux Bauariæ, genere Saxo, Comes in Northeym, ducatum Bauariæ ab imperatrice vt dictum eſt accepit, vir nobilis, ſtrenuus, iuſtus, in Aula regis Henrici potens & acceptiſsimus. Ottho dux Bauariæ prædictus, monaſterium prędicti ordinis ſãcti Benedicti in Northeym fundauit, donans illi plura prædia, & dona comitatus ſui. Ottho iſte dux Bauariæ, cum clarus eſſet in aula regis Henrici, & acquireret ſibi authoritatem publicam, inuidia quoruudam impiorum hominum, per quendam ſubordinatum iniuſte accuſatus, quod in necem regis conſpiraſset, primum ã Curia, deinde etiam à Ducatu pulſus, cum prĩcipibus Saxoniæ et Thuringiæ bellum contra imperatorem gerit, Ducatum Bauarię Vulpi ſeu Vuelff obtinuit.

VVLPi qui et Vuelff, dux Bauariæ, filius Conradi Comitis Bauariæ, Ducatum Bauariæ, quem pro aui genitoris ſui ante poſſiderunt, poſt Otthonem ab Imperatore vt legitimus hæres recepit. Nam proauus eius Rudolphus, filius Arnolphi ducis Bauariæ dux fuit, qui rebellans Otthoni imperatori primo, vt victus ab eo, ex duce Comes de Scheyern factus fuit, ſicut ſupra dictum eſt. Reſtituto itaq; Ducatu Bauariæ ad lineam Arnolphi imperatoris, ſeriem generati

frido Duce Lotharingiæ cruce ſignatus, ad terram Sâ ctam profectus eſt, & Hieruſalem à Chriſtianis recuperata fuit. Fuit etiam his temporibus Ottho Dux Bauariæ in Ammerthal, filius (vt quibusdam placet) Erneſti, qui in monaſterio Caſtellenſi iacet ſepultus. Hic habuit filiam nomine Sophiam, quam dedit vxorem Comiti de Andechs, qui genuit ex ea Bertholdũ Comitem, patrem videlicet Sancti Otthonis Epiſcopi Bambergenſis, & Fridericum Comitem in Amerthal, qui monaſterio Caſtellenſi multa bona fecit, ibidemq; ſepultus eſt.

HENRicus Dux Bauariæ cognomento Niger, filius Vuelff ducis ſupradicti, habuit vxorem Vuolffhildem filiam Magni ducis Luneburgenſis, quę peperit ei duos filios, & quatuor filias, Henricum, Vuelff, Sophiam, quã dedit Bertholdo duci Thuringiæ, quo occiſo, Marchionem Steyredenſem Lupoldum ſecũdum accepit maritum. Secunda filia vocabat̃ Vuolffhildis, quam dedit Rudolpho Comiti Prægnicenſi. Tertiam nomine Mechtildem dedit Marchioni Theobaldo Iuniori, quo mortuo, dedit eam Comiti de Sultzbach. Quartam nomine Iuttam, accepit Fridericus Dux Sueuię, quæ peperit ei Fridericum Imperatorem primum.

VVELF dux Bauariæ, filius Vuelffi Ducis, & frater iam dicti Henrici, vir bellicoſiſsimus, Ducatum Bauariæ fratri dimittens, Italiam petijt, & Mechtildẽ filiam Ducis Mediolanenſis accepit in vxorem, qui ãbo ſine

bo ſine liberis deceſſerunt. Hic Dux VVelffo multa miranda feciſſe perhibetur, Sueuiãq; igne, ferro, & cę de vaſtauit.

SIGEbertus Comes Bauariæ, frater prædictorũ Henrici, & VVelffonis, vxorem habuit Odam filiã Gebhardi Comitis de Suppelnberg, & Dñi in Arnſperg, qui Comes in Bauariæ prouincia manens, fratri Ducatum permiſit.

HENRicus Dux Bauariæ, cognomento ſuperbus, filius ſupradicti Ducis Henrici, vir fortis, & audaciſſimus, vxorem habuit Gertrudem filiam Lothardi Imperatoris ſecundi, quæ peperit ei Henricum Ducem Saxonum nobiliſsimum, qui propter fortitudinem, & res magnifice geſtas dictus Leo, dominiũ ſuum a Reno potenter extendit, vſq; ad fluuium qui Albis dictus eſt.

Huic Henrico Duci Bauariæ, Lotharius Imperator cum filia, Saxoniæ ducatum contulit, a quo omnes Duces de Brunſchvvig, & Luneburg deinceps, vſq; ad iſtos qui hodie ſunt, per ordinem deſcenderunt, quod ita monſtrabimus facile.

HENRicus enim Dux Bauariæ & Saxoniæ, gener Lotharij, q genuit ex Gertrude vxore ſua Henricum cognomento Leonem, de quo vulgus miranda refert, quod cum griffonibus pugnauerit, Leonẽ ab duxerit de maris periculo, per Griffonem inſutus corio equino portatus fuerit. Et alia quędam multa, quę nec improbo nec affirmo. Is Hẽricus genuit ex Mech

tilde ſorore Richardi Regis Angliæ filium nomine VVilhelmum, qui patri in Ducatu ſucceſſit, Ottonẽ quoq; poſtea regem Romanorũ, Henricum Comitẽ Palatinũ reni, & duas filias, Mechtildem & Rixam. VVilhelmus genuit Ottonem ex Helęna filia regis Danię. Otto genuit Albertum & Iohannem, qui duo hęreditatẽ paternam, videlicet Ducatum Brunſvvicenſem & Lunburgenſem inter ſe diuiſerunt, fratribus ad alia prouiſis.

Anno autem Domini M. CC. XXXVIII. Imperator Fridericus ſecundus Maguncię conſtitutus, nomen, & Ducatũ Saxonię ab Ottone ſupradicto, tranſtulit in Albertum filium Henrici Comitis de Anhalt, quem fecit Ducem Saxoniæ, & Imperij Principem Electorem: Et ſic Otto filius VVilhelmi Ducis manſit Dux Brunſvvicenſis & Lunburgenſis. Continuãtur autem Duces ipſi ex linea Henrici Bauari conſequenter, vſq; ad iſtos qui hodie viuũt, incluſiue, quos recenſere per ſingulos, nimis tędioſum eſſet. Sufficit enim, vt certiſſime conſtet, omnes Duces Brunſvvicenſes, a tẽpore Lotharij ſecundi, vſq; ad iſtos deſcendiſſe ex Bauaris.

TRANSLATIO DVCAtus Bauariæ ad Marchionem Auſtriæ.

LOTHArio Imperatore mortuo, Anno Domini M. XXXVII. cum Henricus Dux Bauariæ cognomento ſuperbus gener eius, vir potentiſſimus, Imperium

perium affectare videretur, veriti potẽtiam eius prin cipes, apud Cõfluentiam conuenientes, Cõradum Du cem Sueuiæ in Regem Romanorum elegerunt. Cui cum ſe Dux Henricus Bauariæ vna cum Saxonibus opponeret, tanquam non rite electo, Conradus con-uentum principum in diem Pentecoſtes ad Bamber-gam indixit, ad quam diem ipſum Ducem Henricum citauit. Qua cauſa oẽs, cũ vna cum imperatrice relicta Lotharij cõueniſſent, & in gratiã Conradi fuiſſent re cepti, ſolus ipſe non comparuit, habebat autem penes ſe inſignia Imperij, Coronam videlicet Caroli magni, ſceptrum, pomum, lanceam Domini, & reliquias, quę modo apud Nurnbergenſes conſeruantur. Quę cũ rex Conradus ab eo ſępius, vt Imperij vaſa, poſtulaſ-ſet, obtinere nõ potuit: Tandem in die Petri & Pauli Apoſtolorum ad manus regis Conradi hæc omnia re ſignauit in Ratiſpona, Sed gratiam eius nõ obtinuit.

In diebus illis, Innocentius Papa ſecundus, Regem Conradum nec coronare voluit, nec Italiæ introitum permittere, propter Siciliæ regnum, quod vterq; ad ſuam poteſtatem pertinere dicebat, & ab ipſo Papa Rogerio, cuidam in fęudum iam datum fuerat, quod Conradus recuperare parabat.

Itaq; Papa Henricum Ducem Bauarię, & VVelff fratrem eius precibus & precio conduxit, vt regi Con rado introitum Italię potenti manu prohiberent. Ro-gerius quoq; inuaſor Siciliæ, adiuuante ſe Papa, maxi mum contra regem Conradum exercitum ex Italia,

Gallia, & Sycilia cõparauit. Rex itaq; Cõradus cum Duce Sueuorum Frederico iturus in Italiam, contra Papam & Rogerium, Ducem Bauariç VuelFFonem cum magno Bauarorum, & aliorum exercitu, cõtrarium offendit. Henricus aũt Dux frater VVelffonis, præ ſenio domi remanſerat, factum eſt itaq; inter eos grauiſsimũ bellum, in dioceſi Auguſtenſi, iuxta quoddam ordinis ſancti Benedicti monaſteriũ, q̄ Nereſsheym dicitur, ibi Fredericus Dux Sueuorum ex parte regis victoriam obtinuit, & multi ex parte VVelffonis cæſi corruerunt, & ipſe cum paucis vix euaſit.

Iterum Dux Vuelffo cõgregato magno exercitu, contra Fredericũ Ducẽ bellum habuit, prope VVinſperg, circa villam Ellẽhoffen Herbipolenſis dioceſis, in quo & ipſe cecidit, & maior pars exercitus ſui proſtrata fuit.

HENRicus ergo Dux Bauariæ cognomento ſuperbus, principum iudicio excommunicatus, & a Ducatu Bauariæ per Conradum regem depoſitus, pauper & pedeſter, de Bauaria cum vxore, & liberis venit in Saxoniam, & ibi manſit vſq; ad mortem. Ducatum eius Lupoldus Marchio Auſtriæ a Conrado rege accepit.

LVPOLdus Marchio Dux Bauariæ, iſte Lupoldus Marchio Auſtriç, Du atum Noricorum poſt Henricum Ducem depoſitum a Rege Conrado ſuſcepit. Hic fuit filius Lupoldi ſenioris Marchionis, ex Agnete filia Henrici Imperatoris quarti, quæ ante Lupoldum

poldum habuerat Fredericum Ducem Sueuorum. Mortuo nō longe poſt iſto Lupoldo Duce, Rex Ducatum Henrico fratri eius contulit.

HENRicus Marchio Dux Bauariæ, frater Lupoldi fuit: Huic poſt mortem fratris, Conradus Rex, relictam viduam Henrici Ducis Bauariæ, quem depoſuerat, filiam Lotharij Imperatoris Gertrudem dedit vxorem, & conſtituit eum Bauariæ Ducem.

Otto Epiſcopus Bambergenſis, filius Comitis Bertholdi, audax vir, ſanctiſſimæq; conuerſationis his tē poribus clarus habebatur.

RESTITVTIO DVCAtus Bauariæ ad legitimos hæredes.

Conrado Rege Romanorum mortuo, Fredericus huius nominis primus, filius Conradi Ducis ſucceſſit. Hic Anno Domini M. C. LVI. Circa feſtum natiuitatis beatæ Mariȩ ſemper virginis, Hērico Duci Saxonię filio Henrici ſuperioris ſuperbi, quondam Ducis Bauariæ, Ducatum rogantibus principibus reſtituit, amoto Henrico fratre Lupoldi Marchionis Auſtriæ: Facta ſunt hæc Ratiſponæ, Anno vt ſupra. Eodem tempore Fredericus Imperator, Marchiam Auſtriæ in Ducatum ſublimauit, Primum Ducem in Auſtria conſtituens Henricum ſupradictum, fratrem Lupoldi, quem a Ducatu Bauariæ amouerat, abſoluens eum ab omni Iuriſdictiōe Ducis Bauariæ, danſq; nonnullos Comitatus Auſtriæ Henrico Duci Baua-

eorum in ipſo caſtro morabatur, quod cum antiquitate nimia pene corruiſſet, Otto ſępe dictus, & Agnes vxor eius cõuocarunt omnes participes loci, videlicet Cõradũ, Comitẽ Ottonẽ, Comitẽ Tochanię, Ottonẽ comitẽ Palatinũ in Vuitelſsbach, Ottonẽ aliũ de Scheyern, Arnoldum Comitem cum aliis Septem, qui oẽs vnanimiter ius ſuum, quod in caſtro Scheyern habebant, beatæ Mariæ ſemper virgini ad cõſtruendũ monaſterium obtulerunt, Ipſumq; locum in ſepulchrum ſui, & generis ſui perpetuam eligerunt. Arnoldus aũt Comes partem ſuam non Deo, ſed Diabolo offerens, proiecta in aerem chyroteca ſua dixit: vos demũ diaboli, accipite partem meam in ius veſtrum: Chyrotecam dęmones abſtulerunt. Cæteri autem non obſtante vnius perfidia, inceptum opus hilari animo compleuerunt.

Anno Domini M. C lxiiij. obijt Gebhardus de Burckhauſen Dux in Bauaria, moritur vir ſtrẽnuus, iuſtus, ac timens Deum. Eodem anno Dux Bauariæ, Dalmacię & Croatię Cõradus, moritur in Scheyern, qui ſibi memoriam æternam apud poſteritatem magnificis rebus acquiſiuit.

Henricus filius Ducis Hẽrici dicti Leonis Saxonię, frater Ottonis Imperatoris quarti, et Vuilhelmi ducis Brunſvvicẽſis, Comes Palatinus reni factus, vxorem duxit Agnetam, filiam Conradi Comitis Palatini reni, quę peperit ei duas filias, Gertrudẽ, quam Dux Bauariæ duxit vxorem, & Alheidem, quam duxit Eri-

cus

cus Comes Badenſis. Mortua Agnete prima vxore. Henricus aliam duxit Agnetam filiam nobiliſſimi Comitis de Lanſsburg, ex qua non ſuſcepit liberos.

Anno Domini M. C. lxxxviij. Otto nobiliſsimus Bauariæ Dux moritur, in monaſterio Scheyrn ſepultus, iuxta Bernherum fratrem, filium relinquens nomine Ludouicum.

LVDOuicus Dux Bauariæ, filius Ottonis ſupradicti, princeps mortuo patri ſucceſſit. Vxorem habuit Ludenellam filiam regis Bohemiæ, quæ peperit ei filium Ottonem nomine, Ducem Bauariæ, & Comitem Palatinum, de quo poſtea dicemus. Hæc Ludenella ante Ludouicum nupſerat Alberto Marchioni de Pogen, cui peperit duos filios, videlicet Albertũ & Bertholdum Marchiones poſt patrem.

Ludenella Duciſſa Bauariæ, vxor Ludouici, conſtruxit Monaſterium in Bauaria nomine Stedental, in quo & ſepulta iacet.

LVDOVicus Dux Bauariæ cum Imperatore Friderico ſecundo, Honorio Papa tertio, & Lupoldo Duce Auſtriæ perrexit ad terram ſanctam, qui inſidijs poſtea Imperatoris Friderici interfectus fuit apud Kelham. Anno Domini M. CC. xxxi.

OTTO Dux Bauariæ, Comes Palatinus Reni, filius Ludouici ſupradicti Ducis Bauariæ, patri ſuccedens, vxorem habuit Gertrudem filiam Hẽrici Comitis Palatini Reni, quæ peperit ei duos filios, Henricum & Ludouicum.

Iſte Ludouici Ducis filius Otto, Ducatum Bauariæ poſt patrem, vt legitimus hæres obtinuit, & Comitatum Palatinum Reni Heidelberg, cumq; ad eum pertinentibus, cum vxore in poſſeſsionem ſucceſsit, quę Brubach in fœudum dedit Comiti de Catzēellenbogen.

OTTO itaq; Dux Bauariæ, & Comes Palatinus Reni, in principio ſui regni pius ac ſtrenuus., ac iuſtus Princeps fuit, ſed poſtea propter diſſentationē, quam habuit cum Friderico Imperatore, & eius filio Conrado, ab Innocentio Papa fuit excommunicatus, qui ob hanc cauſam in odium cleri excandeſcens, malum malo adijciens, Anno Domini M. cc. xlv. cum in vigilia ſancti Andreæ Apoſtoli lætus cum vxore & familia fuiſſet, ſubitanea morte obijt.

OTTOne Duce Bauariæ mortuo, Ludouicus & Henricus filij eius Principatum patris inter ſe diuidūt, Ludouico cecidit Comitatus Palatini Reni, cum cæteris alijs in Bauaria ſuperiori, Henrico vero ſors dedit Lanſhutam, cum Bauaria inferiori. Anno Domini M. cc. lvi.

LVDOuicus Comes Palatini Reni, Dux Bauariæ, filius Ottonis Ducis Bauariæ, Princeps prædicti frater Henrici, primo duxit vxorem Mariam, filiam Ducis Barbanciæ, quam Anno Domini M. cc. xlvij. ipſe necauit, poſtea accepit Annam filiam regis Poloniæ. Genuit aūt tres filios: Ludouicum, Rodulffum Comitem Palatinum Reni, & alium Ludouicum,

poſtea regem Romanorum, de quibus infra per or≠ dinem dicemus.

Anno Domini M. cc. xlvij. Ludouicus Dux pro defenſione Bauariæ Caſtrum, quod dicitur Fridburg contra Epiſcopum Auguſtenſem, & ciuitatem con≠ ſtruxit. Ludouicus poſt multa egregie perpetrata mo ritur, Et in Furſtenfels, quod ante ipſe conſtruxit ſe≠ pelitur, poſt quem filij eius ſurrexerunt, vt ſuo loco di cemus.

HENRicus Dux Bauariæ, filius Ottonis Ducis Bauariæ, & Comitis Palatini Reni iam dicti Ludoui≠ ci, habuit vxorem Elizabeth filiam Beli Regis Vnga riæ, qui fuit frater ſanctæ Elizabeth viduæ, quæ pepe rit ei tres filios: Ottonem Regẽ Vngariæ, Ludouicũ & Steffanum Duces Bauariæ, quorũ in ſequentibus faciemus mentionem. Anno Domini M. cc. xxxi. Albertus vltimus Comes de Bogen moritur, cuius Comitatus ad Duces Bauariæ conuertitur. Henricus Dux Bauariæ prædictus moritur, Anno Domini M. cc. xc. Et in Lanſhuta ſepelitur. Alij dicunt quod in Burckhauſen ſit ſepultus. Reliquit autem tres filios de quibus poſtea dicemus.

RVDOlffus Comes Palatinus Reni Dux Ba≠ uariæ, filius Ludouici, cuius frater erat Ludouicus Rex Romanorum, de quo poſtea dicemus. Vxorem Mechtildem filiam Adolfi Regis Romanorũ habuit, quæ peperit ei tres filios, Rudolfum, Rupertum, & Adolffum, de quibus poſtea dicetur. Ab iſto Rudol≠

ſo deſcenderunt omnes Comites Palatini Reni, qui hodie viuunt, quemadmodum ex eorum Genealogia clare patebit in ſequentibus.

Cũ Ludouicus frater Rudolffi ſupradicti Comitis Palatini eſſet electus in Regem Romanorum, ipſe Rudolffus id moleſte ferẽs, Fridericum Ducem Auſtriæ elegit in Regem Romanorum, Quod factum Imperator Ludouicus tam ęgre tulit, vt eum omnium poſſeſsione paterna ſpoliatum expelleret de patria, qui fugiens in Angliã, ibi mortuus eſt. Filij tamen eius, a fratre Imperatore, ad hæreditatẽ paternam admiſsi ſunt, ſicut dicemus.

LVDOuicus Comes Palatinus Reni Dux Bauariæ, Imperator Romanorum, filius Ludouici ſupradicti Principis, & frater Rudolffi, cuius iam fecimus mentionem, Imperator Romanorum factus eſt. Anno Domini M. ccc. xv. Vxorem habuit Margaretham Philippi Regis Francorum ex filia Natam. Soror enim Regis Philippi nupſerat Vuilhemo Comiti de Hannegau, quę peperit Vuilhelmum Ducem Hollandiæ, & Margaretam vxorem Ludouici ipſius Imperatoris, quæ peperit ei ſex filios, Ludouicum videlicet Marchionem Brandenburgenſem, Steffanum in Lantshuta, Albertum in Strubingen, Vuilhelmũ Ducem Hollandiæ, Selandiæ, Friſslandiæ & Bredæ, Ludouicum qui dicebatur Romanus, quia Romæ natus fuit, Et Ottonem Brandenburgenſem. Igitur ex hac Margareta vxore Ludouici Imperatoris, Duca-

tus Hollandiæ, Selandiæ, Friſiæ, Henegauiæ, cũ alijs pertinentibus ſibi terris ad Duces Bauariæ iure hæreditario peruenit. Anno Domini Mileſimo tricenteſimo viceſimo quarto.

Deinceps filios Henrici Ducis Bauariæ in Lantshuta habitantis, filij Ottonis Ducis, ac fratris Ludouici penes hos inſeram, & generatiõis eorum ſeriem explicabo. Fuerunt autem tres, Otto Rex Vngariæ, Ludouicus & Stephanus Duces Bauariæ, ſicut ſupra demonſtratum eſt.

OTTO Dux Bauariæ & Rex Vngariæ, filius Hẽrici Ducis in Lantshuta cõmorãtis, frater Ludouici & Steffani Ducũ Bauarię, vxorem habuit filiã Ducis Poloniæ, quæ peperit filium nomine Henricum, quatuordecim diebus ante mortem ipſius Ottonis. Anno Domini M. ccc. ix. Rex Vngariæ ſine filijs mortuus eſt, vnde Principes Vngariæ Ottonem Ducem Bauariæ prædictum, vt hæredem regni viciniorem (quia filius erat Beli Regis Vngariæ) miſſa legatione in Regem Vngariæ elegerunt, quem etiam cum gladio regali more coronarunt. Cum ergo Pannoniã valida manu intraſſet, poſt aliquot dies conſulentibus Vngaris, & omnimodam ei fidelitatem promittentibus, milites ſuos remiſit in Bauariam, ac poſt coronationem ſuam, cum vlteriorem Vngariam penetraſſet, ã quodam principe regionis captus fuit, cuius filiam cum nollet in vxorem recipere, ope cuiuſdam famuli dimiſſus per murum, veſte mutata, euaſit ſolus, & in

forma ruſtica, Pruſcia, multiſq; peragratis terris, venit Vratislauiam, vbi cognitus & traditus, a duce Poloniæ captus eſt denuo. Cuius filia in matrimonium ſuſcepta, cum magno honore in Bauaria ſuſceptus eſt, Et non multo poſt obijt.

OTTO rex Vngariæ, ac dux Bauariæ, cum videret ſibi tempus imminere moriēdi, filium ſuum Henricum puerum xiiij dierum, qui poſtea dicebatur princeps de Notterberg, & duos fratris ſui Steffani filios, Henricū qui octo habebat ætatis annos, & Ottonem qui nec dum ſeptimum compleuerat annum, ciuibus in Lanſzhuta, & in Strubingen commiſit, nemini ſub iuramento tradendos quam Lodouico duci ſuperioris Bauariæ, & mortuus eſt Anno domini M.ccc xij Quo mortuo, nobiles terræ ſupradictos tres pueros Lanſzhutēſibus, Strubingēſibus ab Ottone ipſo commiſſos, ſibi donari poſtulabāt, volentes illos ſub tutelā ducis Auſtriæ locare, & dominium hoc in eum tranſferre. Itaq; Anno domini Mileſimo ccc xiiij in die ſancti Theodori martyris, per hanc occaſionē factum eſt prælium magnum inter ducem Ludouuicum poſtea Imperatorem, & ducem Auſtriæ, circa villam quandam Gamelſzdorff dictam. Et dux Lodouuicus victor euaſit, ſibiq; dominium puerorum ut legitimus tutor obtinuit.

STHEPHANVS dux Bauariæ frater Ottonis regis ſupradicti Vngariæ, filius videlicet ducis Henrici in Lanſzhuta, reliquit duos filios. Henricū, cōgnomen

to probũ, & Ottonẽ de Burghauſen. Henricus habuit vxorẽ filiam Ioannis regis Bohemiæ, ſicut poſtea dicemus, hos duos principes vna cũ filio ſuo Henrico Notterberger, Otto rex Vngariæ & dux Bauariæ iam moriturus ciuibus in Lanſzhuta & Strubingẽ commiſit, ad Lodouuicũ poſtea Imperatorem tutorem eorum legitimum deferendos: vt ſupra dictum eſt.

LVDOVVICVS dux Bauariæ, filius Henrici ducis in Lanſzhut, ac frater Ottonis regis Vngariæ & Stephani ducis ſupradictorũ, ſine liberis mortuus eſt.

HENRICVS filius Steffani, congnomento probus vel ſenior, ad differentiã Henrici Iunioris filij Ottonis Vngariæ regis, dux Bauariæ, habuit vxorem filiam Ioannis regis Bohemiæ, quæ peperit ei filium nomine Ioannem, qui duxit in vxorem filiam ducis Ludouuici, ſed ſine liberis mortuus eſt non multo poſt patrem ſuum.

OTTO filius Steffani ducis Bauariæ, frater ſupradicti Henrici, qui vitam degebat in Burghauſen, mortuus eſt ſine liberis. Anno domini M. ccc. xxxv.

HENRICVS filius Ottonis regis Vngariæ dictus iunior, ſiue Notterberger, dux Bauariæ, cuius mater fuit filia ducis Poloniæ, cum eſſet xx annorum, ſine liberis obijt. Anno dñi M. ccc xxxiij. Supradicti tres duces: Henric. ꝓbus, Otto frater eius de Burghauſen & Henri. Iunior ſiue Notterberger filius Otto. regis Vnga. Inferiorẽ Bauar. inter ſe diuiderũt, vt ſequitur

Diuiſio Bauariæ Inferioris inter prædictos duces.

Anno Domini M. ccc. xxxi. facta eſt magna diſſentio inter Henricum Ducem cognomento probum ex vna, & Ottonem fratrẽ eius, & Henricum Iuniorem filium Ottonis regis Vngariæ ex altera parte, ſuper Ducatu inferioris Bauariæ. Vnde Iohannes Rex Bohemiæ, ſocer Henrici ſenioris, cum alijs principibus cõuentum habuit in Ratisbona, ſub certa ſpe, prædictos Duces in concordiam perducendi. Iam enim Ludouicus Imperator Vngaros in auxilium pro Ottone & Henrico iuniore uocauerat. Poſt multos tandem tractatus, conſenſerunt, vt inter eos partiretur Ducatus, quod & factum eſt, circa feſtum ſancti Bartholomei Apoſtoli Anno vt ſupra. Sors itaq; ſic cecidit: Henricus ſenior obtinuit Lantshut, Straubing, Scherdingen, Pfarkirchen, & alia caſtella circumiacentia. Otto frater eius accepit Burghauſen, Otingen, Tranſtein, Hall, & reliqua caſtella, vſq; ad Alpes Saltzburgenſes. Porro Henrico Iuniori ſors dedit Dingel, Fingen, Landauue, Vilhoffen, Decken dorff, Kampogen, Kelham, & alia in circuitu iacentia oppida, & caſtella. Anno Domini M. ccc. xxxij. Henricus Dux ſenior iterum cum Ottone fratre ſuo, & Henrico Iuniore ſuper Ducatu Bauariæ altercari cœpit, & hi duo Ludouici Imperatoris auxilium inuocarunt, qui mandauit illi ſerio, vt quam cito à male cœptis deſiſteret. Quo nolẽte, Imperator collecto exercitu Straubingẽ in propria perſona octo hebdomadibus acriter obſedit. Interea Iohãnes rex Bohemiæ denuo

nuo adueníens, pacem inter eos compoſuit. Henricus dux Bauariæ Iunior, filius Ottonis regis Vngariæ prę fatus moritur, Anno domini M.ccc.xxxiij ſine liberis, Anno ætatis ſuæ xxi. Otto dux Bauariæ filius Steffa ni ducis ſæpe dicti Anno domini obijt M.ccc.xxxv. ſi ne liberis. Henricus ſenior frater Ottōis dux Bauariæ moritur Anno domini M. ccc xlix. filium relinquens nomine Ioannem, qui patri in ducatu breui tempore viuens ſucceſſor fuit.

IOANnes dux Bauariæ filius Henrici ducis ſenio ris prædicti, patri mortuo in ducatu Inferioris Baua riæ ſucceſsit annis paucis, vxorem habuit filiam ducis Ludouici, & non longe poſt patrem ſine liberis mori tur. Mortuo itaq; ſine liberis Ioanne duce prænomina to, Ludouicus Imperator & dux Bauariæ hæredita tem eius accepit, a quo ſunt omnes duces inferioris Ba uariæ qui hodie viuunt, vt ſuo loco dicemus. Et ſic ſtirps Henrici ducis Lanſzhutenſis hic deficit. Anno domini M.ccc xv. Ludouicus dux Bauariæ in regem Romanorū (ſicut diximus) electus fuit, contra quem Fredericus dux Auſtriæ, per Rudulffum fratrem Lu douici, & quoſdam alios, fuit electus in regem, vnde multa mala & bella orta ſunt. In die igitur, quę feſtum ſancti Michaelis procedit, vterq; cum multitudine ar matorum proceſsit ad bellum, inter Muldorff & Or tingē, in prato iuxta viam, in quo cum acriter pugna rent, Ludouicus victor euaſit, Et Fredericum ducem Auſtriæ cepit, quem in caſtello quod dicitur Tauſe

nitz non longe a Naburg cuſtodię mandauit, fratrem vero ſuum Rudolffum (vt ſatis diximus) ſpoliatum omnibus bonis in exilium compulit. Tandem Imperator Ludouicus, dolis & falſis literis magiſtri Vldarici de Auſtria cancellarij ſui, indignationem Papæ Ioannis 22. incidit, a quo excommunicatus fuit. Quod quo modo acciderit, cum opus fuerit, latius declarabo. Ad hunc Imperatorem Ludouicum Vuilhelmus Ockan ordinis minorum, vir doctiſsimus, cum quibuſdam alijs ſui ordinis fratribus, a papa Ioanne 22. exacerbatus confugit, apud eum defenſus manſit, & contra Papam ſcripſit, eumq; hæreticum declarauit. De quibus latius habetur. Ludouicus Imperator multa miranda fecit, & paſſus eſt, quæ in hoc compēdioſo iindice compræhendere nullo modo poſſum. Si neceſſe fuerit, oportuno tempore ſcribam. Anno domini M. ccc xlvij in die ſancti Gerionis martyris, Imperator Lodouicus in venatione conſtitutus, habebat in Comitatu ſuo duciſſam Auſtriæ quandam, quam omnes propter tetram fœdamq; corporis diſpoſitionem Maulteſch appellauerunt. Hæc vbi etiam ab Imperatore contemni ſe videbat, infremuit, & ſimulato hilari vultu, potū Imperatori, prior bibens ipſa poſtea obtulit, qui ex bona fide ſumpto poculo, poſt moram paruam de equo interfectus cecidit, & in ſinu cuiuſdam ruſtici inclinatus exſpirauit, in nemore prope Furſtenfelt ſepultus eſt, in eccleſia beatæ Mariæ ſemper virginis.

Nunc de filijs Rudolffi Comitis Palatini Reni, & du-

cis

cis Bauariæ, fratris Ludouici Imperatoris ſupradicti, ſeriē generationis continuabo, a quo omnes comites palatini Reni huius tēporis deſcenderūt, Poſtea filios ipſius Ludouici Imperatoris adiūgam, a quibus duces Inferioris Bauariæ exorti ſunt, quia generatio principum multiplicata deinceps in varias ſucceſsiones ſucceſſit, ſolos principales duces Bauariæ ac Comites reni Palatinos ſcribā. Igitur fugato in Angliam Rudolſo Comite Palatino Reni & duce Bauariæ ſupradicto a fratre ſuo, quemadmodum nos dixiſſe meminimus, & mortuo, Imperator Ludouuicus dixit, cum filios eius vidiſſet: Pater et non filij in me deliquit, vnde non eſt æquum pœnam alieni ſceleris eos ſubire, dedit itaque eis poteſtatem eligēdi inter Bauariam, Sueuiam, Auſtriam, & Renum, quam ex his prouincijs voluiſſent, qui conſilio prehabito hereditatē paternā, ſcilicet Comitatum Palatinum reni, cum ſuis proprietatibus & cæteris ciuitatibus in Bauaria, videlicet Amburg, & Naburg, cum adhærentibus ſibi alijs elegerunt, Anno domini M. ccc. xxxix. ſexta feria ante diem ſancti Oſuualdi martyris. Filij autem Rudolſi fuerunt tres: videlicet Rudolffus, Adolffus, & Rupertus. De quibus per ordinem dicemus.

RVDOLffus primogenitus Rudolffi ſupradicti Comitis palatini reni, non multum ſapiens vel aſtutus fuiſſe perhibetur, vxorem habuit Ludouuici regis Vngariæ ſororem, quę peperit ei filiam nomine Margaretam, quam duxit vxorem Carolus Bohemię rex,

poſtea Imperator Romanorum. Rupertus aūt ſine fi-
lijs mortuus eſt, & ante chorum eccleſię in noua ciuita
te ſepultus. Margaretha filia Rudolphi & vxor Caro
li regis Vngarię, peperit tres filios et duas filias: Vuen
ceslaum regem Romanorum poſt patrem, Ioannem
regem Bohemiæ, Sigiſmundū regem Vngariæ, &
poſtea Imperatorem. Helenam quæ accepit filium
regis Angliæ, & Margaretham vxorem marchio-
nis antiquæ Marchiæ.

ADOlffus Comes palatinus Reni, & dux Baua-
rię, filius Rudolffi principis, & frater ſupradicti Ru-
dolffi habuit vxorem filiā Comitis de Ottingen, quæ
peperit ei filium nomine Rupertum Iuniorem, qui &
nomine patris plærunq; dicebatur Adolffus, de quo
poſtea dicemus.

RVPErtus filius Rudolffi, princeps, & frater ſu-
pradictorum principum, Rudolffi & Adolffi, Comes
Palatinus reni, & dux Bauariæ, habuit duas vxores:
prima fuit Mechtildis ducilla Brabanciæ, quæ ſine li-
beris mortua eſt, ſecundam Beatricem filiam ducis
Montenſis, à qua liberos non ſuſcepit. Iſte Rupertus
vniuerſale gymnaſium Heidelbergēſe fundauit, quod
Benedictus papa xij confirmauit. Eccleſiam quoq; col
legiatū in noua ciuitate pulchro tabulatu lapideo con-
ſtruxit. Moritur autem Anno domini M. ccc xl. xij
die menſis Februarij, in choro Eccleſiæ nouæ ciuitatis
ſepultus. Conſequenter filios Ludouuici Bauari Impe
ratoris, & ſucceſsiones eorum per quos Bauaria infe-
rior

rior poſſeſſa eſt annotabo.

LVDOuicus marchio Brandenburgenſis, filius Ludouici Bauari Imperatoris, vir pius, iuſtus, & bellicoſus, vxorē habuit filiam comitis Tyrolēſis, quæ peperit ei filium nomine Meynhardum, qui poſtea fuit Comes in Tyrol, qui duxit vxorē Adolffi ducis Auſtriæ ſororē, & ſine hæredibus mortuus eſt, cuius vxor Comitatum Tyrolenſem fratri ſuo Rudolffo duci Auſtriæ fecit eſſe ſubiectum, vnde diſſentio inter duces Bauariæ & Auſtriæ non modica facta eſt.

STEffanus dux Bauariæ, filius Ludouici Imperatoris & ducis Bauariæ, ac frater ſupradicti Ludouici Brandenburgenſis morabatur in Lanſzhuta. Habuit autem tres filios: Steffanum, Ioannem, et Fredericum, qui poſt mortem patris ducatum eius inter ſe diuiſerunt Anno domini M.ccc.xcij. Ioannes accepit Bauariam ſuperiorem videlicet Monchē, cum ſuis attinencijs, Steffanus Ingelſtat, et Fredericus Lanſzhutam in ſortem acceptauit, de his ſuo loco dicemus.

ALBERTVS dux Bauariæ de Strubingē, filius Ludouici Imperatoris, & frater duorum ducum prædictorum, Ludouici & Steffani, pro portione patrimonij ſui, Strubingen cum illi adherentibus accepit, bonus, iuſtus, ac pius princeps. Habuit vxorē filiam Ludouici ducis Poloniæ, quæ peperit ei tres filios: Vuilhelmum, Albertum et Ioannem, e quibus Albertus poſſedit Bauariam inferiorem, Strubingē videlicet cum adiacentibus. Non habuit vxorē & mortuus

eſt ſine liberis. Ioannes autem electus Leodienſis, qui poſt mortem fratris, Epiſcopatum quem multis annis vt electus poſsidebat, dimittens, duxit vxorem, ſacro Conſtantiæ cum eo diſputante conſilio, quemadmodum ſuo loco dicemus.

Habuit etiam dux iſte Albertus ſupradictus duas filias, quarum vnam in vxorem accepit Iohannes dux Burgundiæ, quæ cõtra Turcos duxit exercitũ. Aliam nomine Ioannam accepit Albertus dux Auſtriæ, quæ peperit ei filium nomine Albertum, et filiã nomine Elizabeth. Albertus duxit vxorẽ Elizabeth filiã Sigiſmũdi Imp. Roma. Aliam duxit in coniugẽ Henricus dux Bauarię filius ducis Lanſzhutenſis. Anno dñi M.cccc v. Albertus dux Bauariæ ſupradictus moritur, filius videlicet Ludouici Imp. & in Hollãdia iacet ſepultus, cuius titulus erat iſte: Alber. dei gratia Comes Palatinus Reni, dux Bauariæ, Comes Henegauię Selandię, Hollandiæ, & dñs Friſiæ. Mortuo autem duce Alberto, Vuilhel. filius eius Comitatus et dominiũ inferioris terræ Henegauiæ, Hollan. Selandiæ et Friſiæ poſt eũ paucis annis gubernauit, qui & ipſe mortuus eſt anno dñi M.cccc ix, cuius filia nomine Iacoba hæreditatẽ paternam ſibi vendicare et poſsidere volẽs, ſe filiã prędictorũ comitatuũ ſcribebat. Contra Ioan. frater patris ſui, epiſcopatũ Leodieñ. dimittẽs, (ſicut diximus) terras iſtas & comitatus per uim multis bellis in ſuam poteſtatẽ redegit, qui ſpe ſucceſsionis, vxorẽ duxit filiam Ioannis ducis Gerlitzenſis, ſed tamen ſine liberis deceſſit,

ſit a magiſtro curię ſuæ intoxicatus Anno dñi M.cccc xv,poſt cuius mortem domina Iacoba,fratris ſui Vuilhelmi filia, iterum terras illas iure hęreditario poſsidere properabat,contra quam dux Burgundię iunior ſe erigens,terram inuaſit,& obtinuit, poſsidens eam in ſucceſsione ſtirpis ſuæ vſq; in hodiernam diem.

VVILHELmus dux Bauariæ Comes Hollandię &c. Filius Ludouici Imperatoris Bauari,ac frater prędictorum principum,qui dicebatur Hollant, fuit vir bonus & ſtrenuus. Hic intoxicatus ab impijs & perſuerſis hominibus,liberum rationis vſum amiſit, & ſine liberis mortuus eſt, Cuius dominium Albertus frater eius ſuſcepit.

LVDOVICVS Romanus, dux Bauariæ filius Ludouici Imperatoris,ac frater ſupranominatorum principum,ideo dictus fuit Romanus,quia cum Imperator vna cum vxore Romæ eſſet conſtitutus,ibidem natus eſt,qui & ipſe ſine liberis deceſsit.

OTTO Brandenburgenſis dictus, dux Bauariæ, filius Ludouici Imp. & frater prædictorũ principum, ac Marchio,etiã mortuus ẽ anno dñi M.ccc.lxxix.ſine liberis. Anno domini M.ccc liij Ludouicus Marchio Brandenburg. Rupertus,id eſt Adolffus ſenior Comes palatinus reni. & Ioãnnes Burggrauius Nurnburgenſis,inter Stephanum, Albertum, & Vuilhelmum filios Ludouici Imperatoris ducatum Bauariæ diuiſerunt, de quibus dictum eſt. Actũ Ratiſponę in die S. Oſualdi. Anno dñi M.ccc xlviij. dñs Conradus

de Deck in domo ſua in ciuitate Monacenſi a Snicke ro de Gundelfingen interfectus eſt. Albertus dux Ba uariæ filius Imperato. Ludouici caſtrum Notterberg & Strubingen muniuit contra metum Caroli Impera toris, de quo fama fuit, quod bello vellet eum impete re. Sed concordia interueniente diſſenſio ſedata eſt.

RVPErtus Comes Palatinus reni, & dux Baua riæ, qui & Adolffus, filius Adolffi principis Palatini, de quo ſupra fecimus mẽtionem, dictus etiam iunior, ad differentiam ſenioris, Ruperti fratris patris ſui vxo rem habuit Beatricem filiam regis Siciliæ, quę peperit ei Rupertum paruum, poſtea regem Romanorum, de quo ſuo loco dicemus.

Rupertus iſte Comes Palatinus reni & dux Baua riæ ac Princeps elector, vir ſtrennus, & arte bellandi valde promptus, tẽpore Caroli Imperatoris, Saxoni am armata manu ingrediens vno die bis triumphauit de Saxonibus, tertio vero congreſſu victus ab eis & captus eſt.

Iam nunc ſeriem generationis ducum Bauariæ ex filijs Ludouici Imperatoris deſcendentium proſequa mur, quia de ſtirpe Rudolffi Comitis Palatini, præter præfatum Rupertum ſemen virile non fuit.

MEYNhardus Comes in Tyrol, filius Ludouici Brandenburgenſis, qui fuit filius Ludouici Bauari Im peratoris: habuit vxorem Adolffi ducis Auſtriæ, & ſi ne liberis obijt, cuius ducatũ vxor eius fratri ſuo Ru dolffo Auſtriæ duci tradidit, non ſine prędiudicio ducũ

Baua-

Baua. Præter iſtũ Meynh. Ludoui. filios non reliquit.

STEPHAnus dux Bauariæ filius ducis Steffani, qui fuerat filius Imperatoris Ludouici, qui poſsidebat Ingelſtat, cum ſibi adherentibus, genuit duos filios Ludouicum ducem Bauariæ in Ingelſtat, & Ioannem Epiſcopum Ratiſponenſem, ac filiam vnam nomine Elizabeth, quam rex Francorum accepit vxorem.

IOANnes dux Bauariæ ſuperioris filius Steffani ducis, filij Ludouici Imper. ac frater ſupradicti Steffani habuit vxorẽ filiã ducis Gerliceñ. de qua genuit Erneſtũ & Vilhelmũ filios, ac Sophiã filiã vnam, quã dedit vxorem Vuenceslao regi Romanorum. Hic dux Ioannes pro partitione paternæ hæreditatis obtinuit Monacum cum alijs circumiacentibus caſtellis.

FREDERicus dux Bauariæ, filius Steffani, filij Ludouici Imperatoris, ac frater prædictorum principum Steffani & Ioannis, in partitionem hæreditatis paternæ Lanzhutam obtinuit cum ſibi adhærentibus. Vxorem habuit ſororem ducis Mediolanenſis, quæ peperit ei filium vnum, Henricum in Lanſzhut, & duas filias: Margaretham videlicet, & Elizabeth, quam dedit vxorem Frederico Burggrauio Nurnburgenſi quẽ Imp. fecit Marchionẽ Brandenb. Steffanus quoq; ſupradictus frater huius Frederici, aliã ſororẽ ducis Mediolani, vxoris huius ſororẽ, duxit vxorẽ.

Hæreditatis paternæ diuiſio inter præfatos tres principes Bauariæ facta eſt Anno domini M.ccc xcij.

Nunc de filiorum Alberti, filij Ludouici Imperato

ris, ac fratris prædictorum Ludouici & Steffani gene rationis ſerie dicamus. Fuerunt autem tres, Vuilhelmus, Albertus & Ioannes.

VVILHELmus dux Bauariæ filius Alberti, filij Ludouici Imperatoris ſupradicti, pro hæreditatis paternæ portione factus Comes Henegauię, Hollandię, Selandiæ & Friſiæ, non reliquit ſemen virile, ſed habebat filiam vnam nomine Iacobam, quæ primo nupſerat Delphino Franciæ, poſtea duci Brabantiæ, deinde fratri Regis Angliæ, & vltimo cuidam nobili dicto Francken. Hic Vuilhelmus, mortuo ſuo patre, comitatum Heuegauiæ, Hollandiæ, Selandiæ & dominium Friſiæ hæreditario iure poſſedit.

Vuilhelmus iſte dux Bauariæ &c. mortuus eſt nullo relicto filio Anno domini M.cccc ix, poſt quē Ioannes electus Leodienſis, frater eius, repulſa filia fratris Iacoba, dominium eius multorū ſanguine acquiſiuit.

ALBErtus dux Bauariæ filius Alberti ducis in Strubingen, filij Ludouici Imperatoris, frater ſupradicti Vuilhelmi, vir fortis, iuuenis, & decorus facie, qui poſt obitū patris inter fratres ſuos obtinuit Strubingen cum adiacentibus caſtellis, villis, & proprietatibus. Non habuit vxorem, & ſine filijs deceſsit, ſepultus in medio choro fratrū Carmelitarū in Strubin.

IOANnes dux Bauariæ filius Alberti ducis, filij Ludouici Imperatoris, frater Vuilhelmi & Alberti ſupradictorum principum, Electus in Epiſcopum Leodicenſis Eccleſiæ multo tempore fuit, hic poſt multos

tos annos mortuo fratre ſuo Vuilhelmo, Comitatum Henegauię,& Hollandiæ cū cęteris dominijs eius obtinuit, Iacoba fratris ſui filia reclamante, qui ſperās ſe legitimū habiturū hęreditatis ſuę poſſeſſorē, habita diſpēſatione cōſilij Conſtant. duxit vxorē filiā Ioan. ducis Gerlicenſis, fratris Sigiſmundi Imperatoris, de qua legittimum heredem non ſuſcepit. Anno domini M. cccc viij. Iohannes iſte dux Bauariæ adhuc gerens ſe pro electo Leodiēſis Eccleſiæ, a Leodibus obſidetur in traiecto ſuperiori poſitus, cui Vuilhel. frater eius ſępe dictus, & Ioannes dux Burgūdiæ, filius ſororis ſuę cum duobus milibus in auxilium occurrunt. Inito certamine, Ioannes & Vuilhelmus victores facti ſunt, & pluſquam xxv. milia Leodienſium proſtrauerunt. Porro de exercitu ſuo decē duntaxat cecidiſſe perhibentur Anno dñi M.ccccxxv Ioan. ſupradictus Bauariæ dux et comes, in Henegau, Hollant, Selant, et dominus in Friſia, veneno perijt, inſidijs Imper. dominij ſui cuiuſdā, quem magiſtrum curię ſolemus appellare. Mortuo aūt illo, Ioannes dux Burggun. filius ſororis eius, contradicēte Iacoba filia Vuilhelmi ducis ſupradicti, quę fuit legitime hęres, Comitatum Henegau, Hollandię, Selandię, et dominium in Friſia potenter obtinuit, & ſic a ducibus & domo Bauarię principatus iſte ablatus eſt.

RVP. comes palatinus reni dux Baua. et rex Rom. filius Rupe. principis illuſtriſ. de q̄ ſupra dictū eſt, vir potēs, iuſtus, et miſericors in pauperes, vxorē habuit

Margaretham filiam Burggrauij Nurnburgēſis, quę peperit ei ſex filios, tres filias: Rupertū dictum pium Fredericum Amberg, Ludouicum Barbatum principem electorē, Ioannē Naburg, Steffanū Zuueybrucken, & Ottonē Moſzbach. Agnetā, Margaretham Elizabeth. De his principibus poſtea dicemus.

Anno domini M. cccc. circa feſtum Aſſumptionis Beatæ Marię ſemper virginis, conuenientibus in vnū principibus apud Franckfordiam, & depoſito Vuenceslao, Rupertus prædictus Comes Palatinus reni & dux Bauariæ, in Regem Romanorum electus fuit, & regnauit Annos decem.

Iſte Rupertus dux & rex magnificus, exercitum duxit in Bohemiam, contra Vuenceslaum, & tam ferro quam igne multa genti Bohemorum mala intulit, & nonnulla caſtra & dominia Bauariæ ab illis poſſeſſa, ad duces Bauariæ reduxit, alia quoq; multa permagnifica fecit, quæ hoc loco non poſſumus enarrare, Moritur in Oppenheym Anno domini M. cccc x. menſis Maij die 18. in eccleſia ſancti ſpiritus (quam ipſe conſtruxit) Heydelbergę cum vxore ſepultus.

Conſequenter ſeriem generationis ducum Bauarię ex Ludouico Imperatore deſcendentium primo continuabo, ac deinde filios regis Ruperti Comites Palatinos reni adijciam.

LVDOVicus dux Bauariæ filius Steffani ducis in Ingelſtat, frater Ioannis Epiſcopi Ratiſponenſis, & Elizabeth reginæ Francorum, Comes in Montau,

habuit vxorem nomine Annam ſororem Starlaci re-
gis Cypri, quæ peperit ei filium Ludouicum, qui di-
ctus eſt Hogel, qui puer in ſportula portatus a Pari-
ſijs in Bauariam fuit. Mater vero eius Anna moriens,
ſepulta eſt apud Prædicatores in ciuitate Pariſiorum.

Iſte Ludouicus dux Bauariæ & Comes de Mon-
tau, imagines illas precioſas ſaluatoris noſtri Ieſu Chri
ſti, ſanctæ Mariæ, & duodecim Apoſtolorum, quæ
hodie ſunt apud ducem Georgium cognomento diui
tem, ſecum ex Gallia portauit in Bauariam.

IOANNes dux Bauariæ Epiſcopus Ratiſponen-
ſis, filius Steffani ducis in Ingelſtat, ac frater ſupradicti
Ludouici, & Elizabeth reginæ Francorum, præfuit
Eccleſiæ Ratiſponenſi Annis xxvi.

ERNEſtus dux Bauariæ filius Ioannis ducis in
Munchen, ac frater Vuilhelmi ſequentis & Sophiæ
vxoris ſecundæ Vuenceslai regis Bohemiæ ac Roma
norum, in Munchen moram faciens, genuit filiū nomi
ne Albertū Munchē, de quo poſtea loco ſuo dicemus.

HENRicus dux Bauariȩ filius Friderici ducis in
Lanſzhuta, vxorē habuit Elizabeth filiam ducis Au-
ſtriæ, quȩ peperit ei filium nomine Ludouicum, quem
appellabant diuitem, & duas filias, quarum vnam de-
dit duci Ottoni de Moſzbach, aliam Comiti Vldari-
co de Vuirtenberg. Habuit etiam duas ſorores quem-
admodum ſupra diximus, quarum vna Elizabeth no-
mine vxor erat Frederici Burggrauij Nurenbur-
genſis, de qua nati ſunt, Albertus, Ioannes, Frede-

ricus, & alius Fredericus Marchiones Brandenburgenſes, & Margaretha quam Ludouicus Hogel dux Bauariæ duxit vxorē. Iſte dux Henricus Lanſzhuta in principio parcus fuit, & pauper, ſed in fine valde diues fuit inuentus, vxor vero eius mulier ingenioſa, omnes artes & ſcientias honeſtas amabat.

RVPertus Comes Palatinus reni & dux Bauariæ, primogenitus Ruperti regis Roman. qui dicebatur Pipan, zelo fidei armatus, ſe cōtra Turcos nō ſine magnis expenſis armauit. Nam anno dñi M.ccc xciiij. Ioannes dux Burgundiæ filius ſororis Alberti ducis de Strubingē, cū magno exercitu venit in Bau. contra infideles pugnaturus, cui ſe Rupertus dux iſte cum multis aliis coniunxit, Cumq; tranſmiſſa Vngaria veniſſent ad quandā ciuitatē Turcorū, quā ipſi Nicopolim, noſtri autē Schiltauue appellant, per diſſentionē principū ab infidelibus victi ſunt, dux Burgund. cum multis aliis captus, innumerabiles occiſi, ipſe Rupert. vix euadens, pauper in Bauariam eſt reuerſus. Et nō multo poſt ſine liberis moritur, & in Amberg ſepelitur.

FREDericus comes Palatinus reni et dux Bauar. ſecundo genitus Ruperti regis Roma. Comitis Palatini &c. ante patrem ſine liberis mortuus eſt.

LVDouicus Palatinus reni et dux Bauariæ ac princeps elector, tercius filius Ruperti regis Rom. vir probus, iuſtus & ſanctus, qui per Chriſti amorem ſanctum ſepulchrum eius in Hyeruſalem viſitauit, & in mari grauiter infirmatus, cęcus, & claudus. Facta peregrina-

grinatione reuerſus fuit, & quia barbam ſuam, quam de terra ſancta reportauit, deinceps radi non permiſit, dux cum barba, vel etiam cæcus a vulgo dictus eſt. Vxorē habuit Blancam filiam Henrici regis Angliæ, quæ peperit ei filium nomine Rupertum, qua mortua Anno domini M.cccc xxviij. menſe Maio ſecundam duxit vxorem Mechtildem filiam ducis Subaudię, fœminam deuotam, atq; ſanctiſsimā, de qua genuit tres filios: Ludouicum, Fredericum, et Rupertum, et quaſdam filias, quarum duæ factæ ſunt moniales, tertiam duxit comes Vuirtenburgenſis vxorem, & poſt eum Albertus dux Auſtriæ, frater Frederici Impe. tertij. Multa de iſto principe laudum pręconia dicenda fuerunt, quæ & tempus ocioſum, & aliud volumen requirūt. Hic Ludoui. dux vniuerſalis Sinodi Conſtāciēſis electus, protector, defenſor et aduocatus fuit. Ioan. 23. Papā ſibi a cōſilio traditū, ferme tribus annis in caſtro ſuo Manheym in cuſtodia tenuit.

Anno dñi Mccccxxx.viij. 12. menſis Maij obijt Mechtildis coniunx iſtius ſereniſsimi principis, tandem princeps iſte Chriſtianiſsimus Ludouicus propter cæcitatem, & varias infirmitates ab adminiſtratione ſua fuit depoſitus, & non longe poſtea mortuus eſt anno domini M.cccc.vij vltima die Decembris.

IOAn. comes Palatinus reni et dux Bauariæ, quartus filius Ruperti regis, dictus Neuenburger, vir bonus, et iuſtus. Habuit duas vxores: Catharinam filiam ducis Pomeraniæ, quæ peperit ei ſex filios: Chriſtophorum regem Daciæ, Noruegiæ & Suediæ, Ot-

tonem, Iohannem, alium Iohanem, Fredericum & Adolffum. Quinque vltimi omnes in pueritia mortui ſunt. Secunda vxor fuit filia ducis Bauariæ Erneſti de Munchē, de qua nō habuit liberos. Iſte dux Ioan. multa egit contra Bohemos ſciſmaticos, et multa pro fide catholica ab eis paſſus eſt, ſepultus eſt in Neuenberga, vir Deo dilectus.

STEFFAnus Comes Palatinus Reni & dux Bauariæ, quintus filius Ruperti regis, dictus Zuueibrucker, propterea quod hanc in hæreditatē ſuſcepit. Vir iuſtus, probus, & deuotus. Habuit vxorem filiam vltimi comitis Veldenſis, quæ peperit ei quinq; filios: Fredericum de Simmeren, qui obtinuit Comitatum Spanheymenſem, Ludouicum cognomento nigrum, qui obtinuit Comitatum de Veldentz, Rupertum Epiſcopum Argentinenſem, Steffanum in Ecclesia Colonienſi Canonicum, et Ioannem Epiſcopum Monaſterienſem, ac poſtea Medeburgenſem Archiepiſcopum, de his quoq; ſuo loco dicemus.

OTTO comes Palatinus Reni & dux Bauariæ cognomēto Moſzbach, quā cū adhærentibus ſuis, in hereditatē inter fratres poſsidebat, vltimus filius Ruperti regis Romanorum, habuit vxorem filiam Henrici de Lanſzhuta ducis Bauariæ, de qua genuit Ottonem Moſzbach, Rupertum Epiſcopum Ratiſponenſem, Ioannem & Albertum Canonicos. Iſte Otto tandem moritur, & in Reichenbach ſepelitur.

Multa de his principibus cauſa breuitatis cogor omitte

omittere, quæ alio tempore latius poterunt explicari. Iam nūc propaginem ducum Bauariæ ex linea Ludouici Imperat. deſcendentium ex ordine continuemus.

LVDOuicus dux Bauariæ dictus Hogel filius Ludouici ducis Bauariæ & Comitis in Montau, natus eſt ex Matre Anna ſorore regis Cipri, habuit vxorem Margaretham filiam Friderici Burggrauij Nurenburgenſis poſtea Marchionis, de quo liberos non habuit, quo mortuo Ludouico Hogel, Martinū Valenrode in Matrimonium occulte fertur ſuſcepiſſe, & poſsidebat Friburg, quod poſtea vendidit Ludouico duci in Lanſzhut cognomento diuiti.

ALBertus Munchen, dux Bauariæ filius Erneſti ducis, habuit vxorē filiā ducis Brunſch. de qua genuit quinq; filios: Ioan. Sigiſmun. Albertū, Chriſtophorū, Vuolffgangum. De quibus ſuo loco dicemus. Iſte Albertus in iuuentute ſua habebat quandam concubinam, filiam cuiuſdā Balneatoris in Strubingen, admodum ſpecioſiſsimā, quam cæco nimium amore diligebat, hanc, pater eius dux Erneſtus, volens conſulere vtilitati filij potius quam voluptati, fecit ſubmergi, de quo poſtea tamen doluit, cum ex vehementi dolore filij incendia & multa mala ſequerentur.

ADOLffus dux Bauariæ filius Vuilhelmi filij Ioannis de Munchen, ex linea Ludouici ducis Bauariæ, Imperator ſine liberis mortuus eſt.

LVDOuicus dux Bauariæ cognomento diues, filius Henrici diuitis, principis in Lanſzhuta, duxit vxo

rem filiam ducis Saxoniæ, quæ peperit ei filium vnum Georgium nomine, qui hodie ducatum patris poſsidet, & filiam Margarethã, mulierem deuotiſsimam, quam Philippus comes Palatinus Reni princeps Elector duxit vxorem. De quibus ſuo loco mentio fiet.

COMITVM PALATINORVM

reni ducumq; Bauariæ ſeries generationis conſequenter per ordinem eſt continuanda.

RVPErtus Comes Palatinus reni & dux Bauariæ primogenitus Ludouici ducis cum Barba, ex Blanca prima vxore natus, dictus Engellãt, (qm̃ mater Anglica fuit) ſine liberis mortuus eſt, anno domini 1426.

LVDouicus Comes Palatinus reni dux Bauariæ, princeps elector, ſecundogenitus Ludouici Barbati, ex ſecunda videlicet vxore Mechtilde natus, duxit vxorem Margaretham filiam ducis Subaudiæ, de qua genuit filium vnum nomine Philippũ, inſignem paternæ virtutis principẽ, qui iura parentis clara ſobole decoratus hodie poſsidet. Fuit aũt Ludouicus iſte pater Philippi vir bonus, iuſtus, pius, manſuetus & ad Deũ in omni feruore ſpiritus valde deuotus, quemadmodum vita & conuerſatio eius partim deſcripta, & eorum relatio teſtatur, qui eum probe nouerunt.

Mortuus vero princeps Chriſtianiſsimus, fratri ſuo Frederico filium ſuum vnigenitum Philippum, annum duntaxat ætatis habentem, vxorem clariſsimam. ac terram omnem commendauit. Ita vt cum

Philip-

Philippus annum decimum octauum attingeret, ei paternum principatum & dominium tanquam legitimo hæredi ſine contradictione reſtitueret. Moritur itaq; Ludouicus clementiſsimus princeps, anno domini M cccclxix in die ſancti Hypoliti martyris, in Eccleſia ſancti ſpiritus Heidelbergæ eſt ſepultus.

FREdericus Comes Palatinus reni & dux Bauariæ, tertius Ludouici cum Barbara filius, frater Ludouici ſupradicti principis, non habuit vxorem, nec hæredes legitimos reliquit, filios tamen duos genuit ex quadam Clara, quorum primus Fredericus in Eccleſia Spireñ Canonicus fuit, ſecũdus Ludouicus comes in Leuenſtein factus, adhuc hodie viuit. Sunt qui dicunt eum cum præfata muliere matrimonium in facie Eccleſiæ clandeſtine contraxiſse, & quia geſta et bella huius Frederici nota ſunt omnib, ſilentio tranſibo.

RVPertus Comes Palatinus reni & dux Bauariæ quartus ſupradicti Ludouici filius, & frater Ludouici ac Frederici, quæ ſit paſſus ac quomodo, & quibus inſidiantibus captus fuerit, cum etiam ipſi (vt ita dixerim) in plateis pueri nouerint, hac vice non opus eſt literis explicare. Nũc comitatum Palatinorum reni ducumq; Bauariæ, a Rudolffo quidẽ deſcẽdentium, ſed in aliam lineam diuiſorum ſeriem, poſt Rupertum regem & Steffanum filium, cum Ioanne et Ottone Moſbach proſequamur.

CHRISTOPHORus Comes Palatinus Reni, ac dux Bauariæ, filius Iohannis filij Ruperti regis

Romanorum,poſt mortẽ Erecke regis Daciæ, Noruegiæ & Suediæ filiam Ioannis Marchionis Brandenburgenſis,quam cum tribus annis habuiſſet, ſine liberis mortuus eſt,in Helmenſzberg ſepultus.

FREDEricus Comes Palatinus reni & dux Bauariæ,filius Steffani de Zuueybrucken,filij Ruperti regis Romanorum,duxit vxorem Margaretham filiam ducis Geldriæ,quæ peperit ei Ioannem paternæ poſſeſsionis hæredem, Steffanum Decanum Eccleſiæ Colonienſis, Fredericum Canonicum & Cantorem Eccleſię Maguntinẽſis, Rupertũ Epiſcopum Ratiſponenſem,& Vuilhelmum Canonicum Treuerenſem, qui iuuenis mortuus eſtin Treueris, Moritur autem Fredericus iſte princeps iuſtus & pius, Anno domini M.cccc.lxxx.in choro monaſterij regularum Rauengirſzburg ſepultus.

LVDOuicus Comes Palatinus reni & dux Bauariæ filius Steffani de Zuueybrucken filij Ruperti regis Romanorum,duxit vxorem,quæ peperit ei Caſparum,Allexandrum & Ioannẽ,Bella quæ inter eum & Fredericũ Comitẽ palatinũ reni principem, noſtri Philippi tutorem facta ſunt, & quanta ex his paſſus ſit damna,nota ſunt omnibus in circuitu.

RVPERtus Comes Palatinus reni & dux Bauariæ filius Steffani filij Ruperti regis Romanorum, Epiſcopus in Eccleſia Argentinenſi fuit.

STEFfanus Comes Palatinus reni et dux Bauarię filius Steffani filij Ruperti regis, & frater ſupradictorum

rum principũ, Canonicus in Eccleſia Colonienſi fuit.

IOANnes Comes Palatinus reni & dux Bauariæ filius Steffani filij Ruperti regis Romanorum, vir doctus & morum honeſtate clariſsimus, primo fuit Monaſterienſis Epiſcopus, ac poſtea Medenburgenſis Archiepiſcopus, de quo mihi multa laudum præconia ſe ingerunt, quæ modo non ſunt ſtyli officio commendanda. Anno domini M.cccclxxv. non ſine ſuſpitione veneni mortuus.

OTTO comes Palatinus reni & dux Bauariæ filius Ottonis de Moſzbach, filij regis Ruperti, non habuit vxorẽ. Vir ingenioſus, qui omnes ſcientias, maxime mathematicas earumq; pręceptores colit, & obſeruat, viuit adhuc.

ALBErtus Comes Palatinus & dux Bauariæ, filius Ottonis Moſzbach ſenioris vltimi filij Ruperti Regis, & frater Ottonis ſupradicti Iunioris, Epiſcopus eſt Argentinenſis.

RVPERtus Comes Palatinus Reni & dux Bauariæ filius Ottonis ſenioris de Moſzbach, & frater Ottonis Iunioris & Alberti, Epiſcopus fuit Ratiſponẽſis Eccleſiæ in Bauaria. Horum trium principum frater Iohannes etiam fuit Canonicus.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EM.

FINIS.

AD LECTOREM.

Ne mireris Candide Lector hanc Geneſin Illuſtriſſimorum Ducum Bauariæ, quæ quidem lectu ſcituq; digna per ſe ipſa eſt, ad hanc noſtram ætatem non eſſe continuatam, Sed id potius Codicis antiquitati, Vnde hæc transſcripta ſunt, condones, Siquidē autor hæc ad ſua uſq; tempora, tanq̄; delineans perduxerit. Nos uero ea quæ ob oculos ſunt, facilius inueſtigando conſequi poſſumus, quam ea quæ temporis uetuſtas longius á nobis remouit. Bene uale optime Lector.

FRANCOFORDIAE AD
Mœnum per Cyriacum Iacobum.